

Neen, meer dan trein-lectuur is dit boek toch niet. Laten wij hopen, dat het geen andere pretentie had en er ons mee troosten.... voorloopig.

R. H.

H. MARSMAN, *Paradise Regained*. Utrecht, De Gemeenschap, 1927.

Uitgeworpen uit den vermoeiden, duisteren schoot van het Westen: een laatst kiemkrachtig zaad? Hij was het, die nog *vormde*, die beeldde met een barbaarsch-driftige expressiviteit.... die den Chaos regeerde.

Snel naderde het verval en luwde de steile vlam van het bloed: vrouw werd sieraad, de wereld een ruim en soepel gewaad, in welks loom verglijdende plooien het schoon is te gaan. Telkens keert zwakker de herinnering aan den aanvankelijken, hoogen, eenzamen staat. Ook haar pijn wordt verhuld (verruild?); er is kant, die schuimt, ruischende zijde, waarachter de krimpande hartslag niet kan worden gehoord. Het is of de ruigheid van den eersten scheppingsdag gevat wordt in een barokke lijst! En toch blijft de trek van het bloed naar zijn donkeren oorsprong gericht, toch geeft de waarheid de schoonheid niet op.

Van dichtbij zien wij in dezen bundel, die tevens een herdruk van „Verzen” en „Penthesiliea” is, het vervluchtigen van Marsmans talent. Niet slechts zijn taalvermogen wordt ijler, virtuoos-gevarieerder, zoo ge wilt; doch ook hetgeen hij uit het ongeschapene oproept naar zijn handen, wordt van een minder hevige, minder, „natuurlijke” intensiteit” Door welmeenenden „gecultiveerd”, dreigt dit oer-zuiver dichterschap in een brillant vuurwerk en wat mooie blauwe rook te vergaan. Geef den tijd, geef de menschen de schuld. Wat baat het wien de goden met blindheid slaan?

Bitter en droevig is het, Marsman te meten aan zichzelf (Men vergelijk slechts het gedicht „Schaduw” uit „Verzen” met „Crucifix” uit „Tusschen Twee Paradijzen”); doch het moest gedaan, recht tegen alle „litteraire gevoeligheid” en „kwaaddenkendheid” in.

Het is geen geheim, dat Marsmans dichterschap te midden van onze contemporaine poëzie één der uitstekendste plaatsen inneemt, dat hij, puur litterair en artistiek, zonder eenigen twijfel de eerste onder de jongeren is en dat hij zich zonder eenige aanmatiging, doch in het volle besef zijner verantwoordelijkheid, de leider mag noemen van een generatie (niet van een dichterlijke alleen, als men scherp wil zien!). Maar juist, omdat dit alles zoo is, omdat in zijn werk niet enkel hij zelf zich uitspreekt, doch een deel van zijn tijd, moet het gemakkelijk verzwijgen van het andere worden nagelaten; en zelfs, al zou men voor zich liever deze dingen binenshuis hebben gezegd, ook dat geeft geen pas tegenover „den Maker”, die hongerend naar de voltooiing van zijn Werk achter deze wereld staat.

De uitgevers zorgden voor een fraai typografisch geheel, Ir. van Ravensteyn voor een eenvoudige, doch zeer suggestieve bandteekening. R. H.